

Doradztwo zawodowe. Jak je zaplanować i realizować?

Doradztwo zawodowe, według definicji Ośrodka Rozwoju Edukacji, to „uporządkowane i zaplanowane działania, mające na celu wspieranie uczniów klas VII–VIII szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych w procesie świadomego i samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych, a także zawodowych”¹.

Już na etapie przedszkola i szkoły podstawowej nauczyciele, wychowawcy, a przede wszystkim doradcy zawodowi przekazują dzieciom i młodzieży elementy orientacji zawodowej, zapoznają uczniów z różnorodnością zawodów na rynku pracy, rozwijają właściwe postawy wobec pracy i edukacji. Młodzież ma możliwość poznania własnych zasobów, rozwijania zainteresowań oraz pasji. Nauczyciele klas ósmych szkoły podstawowej, a także ostatnich klas szkoły ponadpodstawowej, dzięki wiedzy i doświadczeniu zawodowemu mogą pomóc w wyborze ścieżki kariery zawodowej młodego człowieka. Są ogromnym wsparciem dla młodzieży i rodziców w przekazywaniu wiedzy na temat rynku pracy i systemu edukacji.

Każdy rok szkolny to wyzwania, które warto zapisać w „Programie wsparcia szkoły w zakresie doradztwa zawodowo-edukacyjnego”. Nauczyciele, wychowawcy, a także doradca zawodowy, psycholog i pedagog w szczególności powinni mieć na uwadze doradztwo zawodowo-edukacyjne, potrzeby uczniów, ich rodziców oraz instytucji związanych ze szkołą, np. powiatowych urzędów pracy, pracodawców.

W przykładowym „Programie dla szkoły technicznej” uwzględniono następujące kwestie:

I. Zagadnienia wskazane przez nauczycieli:

1. W porozumieniu z pracodawcami wspieranie ich w kwestiach dotyczących wychowania młodzieży.
2. Wspieranie w zakresie frekwencji uczniów podczas zajęć praktycznych i na praktykach zawodowych.
3. Rozwój zawodowy w parze z umiejętnościami.

¹ <https://doradztwo.ore.edu.pl/wp-content/uploads/Zestaw-przyk%C5%82adowych-program%C3%B3w-1.pdf> [dostęp: 24.05.2023].

4. Organizacja kursów i konkursów, np. o prawach pracy.
5. Zwiększenie liczby godzin z zakresu kształcenia praktycznego u pracodawców.
6. Cykliczne spotkania nauczycieli przedmiotów zawodowych teoretycznych i praktycznych wraz z pracodawcami.

II. Sposoby realizacji powyższych działań:

1. Zajęcia grupowe w klasach drugich/trzecich branżowej szkoły I stopnia oraz w klasach trzecich/czwartych technikum ze szkolnym doradcą w wymiarze 10 godzin, zgodnie ze szkolnymi planami nauczania dla poszczególnych oddziałów.
2. Pogadanki, warsztaty, projekcja filmów edukacyjnych, prezentacje realizowane na zajęciach z wychowawcą.
3. Spotkania z przedstawicielami wybranych zawodów i działów gospodarki.
4. Spotkania organizowane dla uczniów klas maturalnych ze specjalistą zawodoznawcą z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Suwałkach celem przeprowadzenia badań predyspozycji uczniów, inicjowania indywidualnych spotkań w poradni psychologiczno-pedagogicznej.
5. Wycieczki zawodoznawcze do zakładów pracy i instytucji kształcących.
6. Spotkania organizowane dla uczniów klas kończących szkołę: ofertowe, warsztaty prowadzone przez przedstawicieli uczelni wyższych.
7. Udzielanie informacji w zakresie wyboru kierunku dalszego kształcenia zawodu i planowania dalszej kariery zawodowej – prowadzenie i aktualizacja tablicy szkolnej dotyczącej zawodów i różnych ścieżek rozwoju edukacyjno-zawodowego.
8. Udzielanie indywidualnych porad i konsultacji dla uczniów, rodziców i nauczycieli.
9. Organizacja Dnia Przedsiębiorczości w szkole.
10. Obserwacja zajęć praktycznych w szkołach zawodowych.
11. Stała współpraca z suwalskim Hufcem Pracy – realizacja cyklu spotkań i warsztatów z uczniami klas wielozawodowych.
12. Zakładka informacyjna na stronie internetowej szkoły (np. broszury dla rodziców, broszury dla uczniów informujące ich i rodziców o możliwościach kształcenia w szkołach policealnych w regionie).
13. Zajęcia dodatkowe w ramach projektów unijnych: zajęcia inicjatywności i przedsiębiorczości, warsztaty przedsiębiorczości itp.

14. Działania w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej bezpośrednio dzieciom i młodzieży oraz rodzicom, polegającej na wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej.

15. Badanie losów absolwentów.

III. Działania nauczycieli w zakresie doradztwa zawodowego w bieżącej pracy z uczniem na przedmiotach zawodowych:

Realizacja działań na przedmiotach zawodowych obejmuje następujący zakres tematów:

- analiza kompetencji społecznych i personalnych,
- kompetencje zawodowe – test predyspozycji zawodowych,
- jak podnieść posiadane kwalifikacje zawodowe (wiedzę, umiejętności, kompetencje społeczne),
- kompleksowa analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych,
- jak rozwijać kompetencje zawodowe i kompetencje kluczowe,
- podstawowe umiejętności społeczne – komunikacja interpersonalna,
- jak być asertywnym w życiu,
- jak radzić sobie ze stresem,
- wykonanie testu – „wskaźnik stresu” i jego analiza,
- jak osiągnąć sukces,
- charakterystyka człowieka przedsiębiorczego,
- umiejętność podejmowania decyzji i analizy barier w procesie decyzyjnym,
- analiza i informacja o zawodzie, który wybrali uczniowie,
- umiejętność planowania – wyznaczanie sobie celów,
- twórcze rozwiązywanie problemów, otwartość i gotowość na zmiany,
- instytucje rynku pracy (ich usługi i instrumenty rynku pracy) – analiza,
- aktywnie szukam pracy,
- autoprezentacja na piśmie,
- oko w oko z pracodawcą. Jak przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej,
- Assessment center (wieloaspektowy proces oceny kompetencji) – ćwiczenia,
- rekrutacja i selekcja pracowników – analiza,
- instytucje wspierające na rynku pracy,

- europejski rynek pracy – jak się odnaleźć na rynkach międzynarodowych,
- analiza dokumentacji aplikacyjnych,
- znajomość rynku europejskiego – jak założyć działalność gospodarczą za granicą,
- prowadzenie działalności gospodarczej w kraju,
- tworzenie biznesplanu własnej firmy,
- jak zdobyć środki finansowe na własną działalność gospodarczą,
- leasing, factoring, kredyt – co wybrać, by zdywersyfikować swoją działalność,
- potrzeby i oczekiwania pracodawców – lekcje pokazowe z udziałem przedstawicieli biznesu,
- wszechstronna analiza wojewódzkiego rynku pracy.

IV. Działania nauczycieli w zakresie doradztwa zawodowego w bieżącej pracy z uczniem na przedmiotach ogólnokształcących:

Realizacja działań na przedmiotach ogólnokształcących obejmuje następujące tematy:

- zasady komunikacji interpersonalnej,
- poznaję mocne i słabe strony swojej osobowości,
- zasady pracy w zespole, konflikty, negocjacje,
- istota funkcjonowania gospodarki rynkowej,
- rynek pracy, podatki i ubezpieczenia, rodzaje podatków,
- formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw, zakładanie własnej działalności gospodarczej,
- tworzenie biznesplanu,
- praca jako wartość w życiu człowieka,
- bezrobocie i jego skutki,
- moja ścieżka edukacyjno-zawodowa,
- tworzenie dokumentów aplikacyjnych.

Przy realizacji podstawy programowej z **języków obcych nowożytnych** poruszane są następujące **zagadnienia doradztwa zawodowego** dotyczące pracy: zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, rynek pracy. **W zakresie wiedzy i umiejętności językowych** uczniowie: nazywają zawody i branże; wymieniają kilka czynności/rodzajów prac wykonywanych w ramach określonych zawodów; nazywają

elementy środowiska pracy; przedstawiają zawód, który chcieliby wykonywać/którego nigdy nie chcieliby wykonywać; prowadzą rozmowę z przełożonym; piszą podanie o pracę; pytają i informują o pracy dorywczej; wymieniają ważne dla nich aspekty życia zawodowego; informują, jakie mają kompetencje, umiejętności, zdolności; opowiadają o swoich umiejętnościach, zdolnościach, kompetencjach; opowiadają o wymarzonej pracy oraz zawodach wykonywanych przez rodziców; piszą informację o poszukiwaniu pracy sezonowej; piszą maila z opisem podjętej pracy; charakteryzują wymarzonego szefa; odpowiadają mailowo na ogłoszenie o pracy sezonowej; dyskutują o problemie bezrobocia i poszukiwania pracy; rozmawiają z kolegą o rynku pracy oraz szansach polepszających możliwości zdobycia dobrej pracy; rozmawiają o wartości odbywania praktyk zawodowych.

V. Działania z doradztwa zawodowego w ramach realizacji projektów UE:

Aplikowanie po środki unijne z programów krajowych na:

1. Kursy/zajęcia w zakresie podnoszenia kwalifikacji/kompetencji zawodowych uczniów.
2. Staże/praktyki zawodowe uczniów organizowane u pracodawców lub przedsiębiorców.
3. Doskonalenie kwalifikacji/kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego, instruktorów praktycznej nauki zawodu.

VI. Współpraca ze środowiskiem lokalnym biznesu, uczelniami wyższymi i instytucjami wspomagającymi działania z zakresu doradztwa zawodowego, m.in. z następującymi placówkami:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Suwałkach.
2. Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach, Urząd Skarbowy w Suwałkach.
3. Państwowa Uczelnia Zawodowa w Suwałkach.
4. Park Naukowo-Technologiczny w Suwałkach.
5. Wigierski Park Narodowy.
6. Suwalski Park Krajobrazowy.
7. Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna.

Należy pamiętać, by każdy rok szkolny podsumować, sporządzając sprawozdanie z zakresu wsparcia doradztwa edukacyjno-zawodowego.